

πεθαίνω

πεθαίνω, ρ. [*<μσν. πεθαίνω <ἀπεθαίνω <αρχ. ἀποθνήσκω*], πεθαίνω. **1.** επιθυμώ, λαχταρώ, ποθώ πάρα πολύ κάποιον ή κάτι: «πεθαίνω γι' αυτή τη γυναίκα || πεθαίνω για καλή παρέα». (Λαϊκό τραγούδι: *τρελαίνομαι για το χακί γιατί είναι δοξασμένο μα σα ρωμιά πραγματική για έλληνες **πεθαίνω***). **2.** κατατυραννώ, καταβασανίζω κάποιον, τον εξαντλώ ψυχικά ή σωματικά: «τον πέθανα στο ξύλο || τον πέθανα στον ποδαρόδρομο». (λαϊκό τραγούδι: *και τρίγκι, τρίγκι τράγκα, με **πεθάνανε** στη στράκα*). **3.** καταβασανίζομαι, κατατυραννιέμαι, εξαντλούμαι ψυχικά ή σωματικά: «πεθαίνω στους πόρους || πέθανα απ' την κούραση». (Λαϊκό τραγούδι: *κι όμως δεν το μετανιώνω, θέλω πίκρες να περνώ· κι αν **πεθαίνω** γω για σένα, βρε τρελόπαιδο, έχε χάρη πού 'σαι μάγκας κι ομορφόπαιδο*). (Ακολουθούν 54 φρ.)·

- *ας με λεν βοϊβοδίνα κι ας πεθαίνω απ' την πείνα*, βλ. λ. [βοϊβοδίνα](#)·

- *ας με λένε δημαρχίνα κι ας πεθαίνω απ' την πείνα*, βλ. λ. [δήμαρχος](#)·

- *δε θα πεθάνουμε!* ή *δε θα πεθάνω!* ένδειξη αδιαφορίας, ιδίως στη δυσκολία κάποιου να μας αποδεχτεί ή στην άρνησή του να μας εξυπηρετήσει: «δε θα πεθάνουμε, αν δε μας χωνεύεις! || δε θα πεθάνουμε, αν δε μου δανείσεις τα λεφτά που σου ζήτησα!». (Λαϊκό τραγούδι: *αρέσω παιδί μου, αρέσω, πώς να το κάνουμε, αρέσω παιδί, αρέσω, **δε θα πεθάνουμε!***). Πολλές φορές, η φρ. κλείνει με το κιόλας. Η αισιόδοξη πλευρά της φρ. είναι πως κάτι θα βρούμε να κάνουμε ή πως κάποιος θα βρεθεί να μας βοηθήσει ή, στο τέλος τέλος, ο Θεός δε θα μας αφήσει αβοήγητους. Ο πλ. και όταν το άτομο μιλάει μόνο για τον εαυτό του·

- *έπεσε να πεθάνει*, **α.** κινδύνεψε να πεθάνει ή είναι ετοιμοθάνατος: «έπαθε τέτοια δηλητηρίαση από κείνα τα στρείδια που έφαγε, που έπεσε να πεθάνει». **β.** στενοχωρήθηκε πάρα πολύ: «τον πρόσβαλες πολύ άσχημα κι έπεσε να πεθάνει ο άνθρωπος!»·

- *η ελπίδα πεθαίνει πάντα τελευταία*, βλ. λ. [ελπίδα](#)·

- *θα πεθάνω!* λέγεται στην περίπτωση που μας προξενεί μεγάλη έκπληξη αυτό μας δείχνει ή μας λέει κάποιος, που μας είναι αδύνατο να το πιστέψουμε: «ο τάδε αγόρασε εκείνη τη βίλα του εφοπλιστή. -Θα πεθάνω! Καλέ, αυτός δεν είχε να φάει!». Πολλές φορές, της φρ. προτάσσεται το ε ή το καλά ή το καλέ·

- *... κι ας πεθάνω*, έκφραση με την οποία δηλώνουμε το πόσο πολύ επιθυμούμε να πραγματοποιηθεί η επιθυμία που μόλις προαναφέραμε: «ας μπει στον ίσιο δρόμο αυτό το παιδί κι ας πεθάνω || ας αξιωθεί να γίνει μεγάλος επιστήμονας κι ας πεθάνω». (Λαϊκό τραγούδι: *να σε δω **κι ας πεθάνω**, καλή μου, αυτό μόνο ζητάει η ψυχή μου*). Συνών. *... κι ας μου 'ρθει συγκοπή*·

- *μόνο πότε θα πεθάνω δεν ξέρω*, καυχησιάρικη έκφραση από άτομο του οποίου συνεχώς επαληθεύονται όλες οι προβλέψεις: «είχες δίκιο πως θα χρεοκοπούσε αυτός ο άνθρωπος. -Μόνο πότε θα πεθάνω δεν ξέρω»·

- *να πεθάνει ο χάρος!* βλ. λ. [χάρος](#)·

- *να πεθάνεις!* είδος όρκου που δίνεται υπό τύπου αστειΐσμού και που δεν έχει, βέβαια, καμιά βαρύτητα: «αν σου λέω ψέματα, να πεθάνεις!»·

- *να πεθάνω!* είδος όρκου που δίνουμε σε κάποιον για να γίνουμε πιστευτοί σε αυτά που του λέμε: «αν νομίζεις ότι σου λέω ψέματα, να πεθάνω!»·

- *να το δω και να πεθάνω* ή *να το δω κι ας πεθάνω*, έκφραση με την οποία δηλώνουμε το πόσο πολύ επιθυμούμε να δούμε να πραγματοποιείται αυτό που μόλις προαναφέραμε ή προανέφερε κάποιος: «μου υποσχέθηκε πως θα ξεκόψει απ' τις κακές παρέες. -Να το δω και να πεθάνω». (Λαϊκό τραγούδι: *θάλασσα φουρτουνιασμένη, γίνε σήμερα γλυκιά, θα 'ρθει απόψε το παιδί μου απ' τη μαύρη ξενιτιά. Παναγιά μου, τάμα κάνω **να το δω και να πεθάνω***)·

- ο τζάμπας πέθανε, βλ. λ. [τζάμπας](#).
- όποιος τρέφεται μ' ελπίδες, πεθαίνει της πείνας, βλ. λ. [ελπίδα](#).
- όπου του μέλλει να πνιγεί, ποτέ του δεν πεθαίνει, βλ. λ. [μέλλει](#).
- πέθαιναν σαν κοτόπουλα ή πέθαιναν σαν τα κοτόπουλα, βλ. λ. [κοτόπουλο](#).
- πέθαιναν σαν μύγες ή πέθαιναν σαν τις μύγες, βλ. λ. μύγα.
- πέθαναν τα δανεικά, βλ. λ. [δανεικά](#).
- πεθαίνει απ' τη ζήλια ή πεθαίνει απ' τη ζήλια του ή πεθαίνει στη ζήλια ή πεθαίνει της ζήλιας, βλ. λ. ζήλια.
- πεθαίνει για καβγά, βλ. λ. [καβγάς](#).
- πεθαίνω απ' τη δίψα ή πεθαίνω στη δίψα ή πεθαίνω της δίψας, βλ. λ. [δίψα](#).
- πεθαίνω απ' την πείνα ή πεθαίνω στην πείνα ή πεθαίνω της πείνας, βλ. λ. [πείνα](#).
- πεθαίνω απ' το κρύο ή πεθαίνω στο κρύο, βλ. λ. [κρύος](#).
- πεθαίνω απ' τον πόνο ή πεθαίνω στον πόνο, βλ. λ. [πόνος](#).
- πεθαίνω από αγωνία ή πεθαίνω απ' την αγωνία μου, βλ. λ. [αγωνία](#).
- πεθαίνω από ντροπή ή πεθαίνω απ' την ντροπή μου, βλ. λ. ντροπή.
- πεθαίνω στη δουλειά, βλ. λ. [δουλειά](#).
- πέθανα απ' τα γέλια ή πέθανα στα γέλια ή πέθανα στο γέλιο, βλ. λ. γέλιο.
- πέθανε πλήρης ημερών, βλ. λ. [ημέρα](#).
- πέθανε σαν άνθρωπος, βλ. λ. [άνθρωπος](#).
- πέθανε σαν πουλάκι ή πέθανε σαν το πουλάκι, βλ. λ. [πουλάκι](#).
- πέθανε σαν σκυλί ή πέθανε σαν το σκυλί, βλ. λ. σκυλί.
- πέθανε στην ψάθα, βλ. λ. ψάθα.
- πέθανε στο πεζοδρόμιο, βλ. λ. [πεζοδρόμιο](#).
- πέθανε τζάμπα και βερεσέ, βλ. συνηθέστ. πήγε τζάμπα και βερεσέ, λ. τζάμπα.
- περιμένει να μεγαλώσει για να πεθάνει, ζει χωρίς κανένα σκοπό: «δεν έχω δει στη ζωή μου τόσο αρνητικό άνθρωπο, γιατί αυτός, παιδάκι μου, περιμένει να μεγαλώσει για να πεθάνει».
- ποιος ζει, ποιος πεθαίνει, βλ. λ. [ζω](#).
- σαν πεθάνω από συνάχι, φάσκελα να 'χ' η πανούκλα, βλ. λ. [συνάχι](#).
- σήμερα ζούμε, (κι) αύριο πεθαίνουμε, βλ. λ. [σήμερα](#).

- την πέθανα, της επέβαλλα επανειλημμένα και με βίαιο τρόπο τη σεξουαλική πράξη: «την είχα όλο το βράδυ στην γκαρσονιέρα μου και την πέθανα»·

- τι μας νοιάζει εμάς, αν πέθανε ο ψωμάς βλ. λ. [ψωμάς](#)·

- τον πεθαίνω στη δουλειά, βλ. λ. [δουλειά](#)·

- τον πέθανα, **α.** τον καταβασάνισα, τον καταταυράννησα, τον εξάντλησα ψυχικά ή σωματικά: «τον πήρα μαζί μου να με βοηθήσει στη μετακόμιση που είχα να κάνω και τον πέθανα το φουκαρά!». **β.** (στη νεοαργκό) τον άφησα άφωνο από την έκπληξη που του προξένησα, τον άφησα εμβρόντητο (για καλό και για κακό): «μόλις του 'δειξα την καινούρια μου γκόμενα, τον πέθανα || τον πέθανα, μόλις του ανακοίνωσα πως η γυναίκα του ήταν ερωτευμένη μαζί μου»·

- τον πέθανα στα ζίλια, λ. ζίλι·

- τον πέθανα στις καρπαζιές, βλ. λ. [καρπαζιά](#)·

- τον πέθανα στις κλοτσιές, βλ. λ. [κλοτσιά](#)·

- τον πέθανα στα μπάτσα ή τον πέθανα στις μπάτσες, βλ. λ. [μπάτσα](#)·

- τον πέθανα στα σκαμπίλια, βλ. λ. [σκαμπίλι](#)¹·

- τον πέθανα στην τράκα, βλ. λ. [τράκα](#)·

- τον πέθανα στις μπουνιές, βλ. λ. [μπουνιά](#)·

- τον πέθανα στις σφαλιάρες, βλ. λ. [σφαλιάρα](#)·

- τον πέθανα στις φάπες, βλ. λ. [φάπα](#)·

- τον πέθανα στα χαστούκια, βλ. λ. χαστούκι·

- τον πέθανε στο ξύλο, βλ. λ. [ξύλο](#)·

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας